



GRADIVO ZA MEDIJE

STAR PAPIR ZA NOVO UPANJE

Po uspešni akciji Očistimo Slovenijo v enem dnevu! društvo Ekologi brez meja letošnje pomlad pripravlja novo vseslovensko akcijo, v kateri bo lahko vsak prebivalec Slovenije dodal svoj list k boljšemu svetu. Znova je priložnost, da skupaj premikamo meje mogočega – tokrat bomo zbirali star papir. Čisto preprosto, vsi to znamo in poznamo.

2/17/2011



Kazalo

1.	O PROJEKTU STAR PAPIR ZA NOVO UPANJE.....	3
1.1	Uvod	3
1.2	Papir – širši kontekst	4
1.2.1	Zgodovina papirja	4
1.2.2	Poraba papirja.....	7
1.2.3	Slovenska papirna industrija.....	8
1.2.4	Uredba o zelenih javnih naročilh (UZeJN)	9
1.3	Recikliranje papirja.....	9
1.3.1	Zakaj sploh reciklirati papir?	10
1.3.2	Koristi recikliranja in prihranki.....	11
1.3.3	Nemčija – primer dobre prakse.....	12
1.4	Ločeno zbiranje odpadnega papirja.....	13
1.5	Akcije zbiranja starega papirja v Sloveniji.....	14
2.	Humanitarna izhodišča projekta.....	15
2.1	Nagradni natečaj	15
2.2	Projekt gradnje šole AFRIKI.....	16
2.2.1	Gradnja kulturno izobraževalnega središča.....	16
2.2.2	Kratkoročnejši cilji projekta:	17
2.2.3	Dolgoročnejši cilji:.....	17
2.2.4	Časovni okvir:.....	18
2.2.5	Finančni okvir:.....	19
3.	Partneji projekta	20
3.1	Društvo Ekologi brez meja	20
3.2	Podjetje Dinos	20

1. O PROJEKTU STAR PAPIR ZA NOVO UPANJE

1.1 Uvod

Društvo Ekologi brez meja in podjetje Dinos pripravljajo akcijo zbiranja starega papirja, ki bo potekala meseca aprila 2011 pod geslom »**Star papir za novo upanje**«. Z njo želijo ozaveščati otroke, učence in dijake o pomembnosti varovanja okolja in narave, hkrati pa spodbujati in razvijati njihov čut za skupno dobro.

K akciji bodo poleg **vrtec, osnovnih in srednjih šol** v Sloveniji, povabili tudi **podjetja in organizacije**, ki imajo letos namen čistiti svoje arhive. V mesecu aprilu bo podjetje Dinos en dan brezplačno na dogovorjeno mesto dostavilo zabojnik za star papir ter hkrati poskrbelo za odvoz zbranega papirja.

Sredstva, ki bodo zbrana s pomočjo starega papirja, bodo razdeljena na dva naslova – polovica sredstev bo namenjenih pomoči potrebnim v Sloveniji, z drugo polovico sredstev pa se bo financirala gradnja šole v Indiji. Projekt je neprofitne narave. Akcija združuje humanitarnost in okoljevarstvo in takih ni nikoli preveč. Akcija združuje humanitarnost in okoljevarstvo in takih ni nikoli preveč.

V okviru projekta "Star papir za novo upanje" bosta vzporedno potekali dve aktivnosti: **akcija zbiranja starega papirja** in **nagradni natečaj** zbiranja najboljšega predloga za dodelitev polovice sredstev od papirja. Slovenski otroci in mladostniki bodo namreč preko te sodelovanja pomagali slovenskim in tujim pomoči potrebnim vrstnikom. S pomočjo natečaja bodo sami izbrali, komu v Sloveniji želijo podariti polovico zbranih sredstev od starega papirja. Z drugo polovico pa bodo pomagali pri gradnji nove šole v Indiji ter tako postavili dobra dejanja naših otrok na globalno raven. Prijave potekajo preko spletne prijavnice in so možne od 18. 02. do 18. 03.

Načelo akcije je: **Združimo moči, pomagajmo ohranjati naše okolje in podarimo novo upanje!**

Spletna stran: <http://ebm.si/p/star-papir/>

Cilji projekta so naslednji:

1. povezati v akcijo 500 vzgojno-izobraževalnih ustanov, 3.000 podjetij in javnih organizacij
2. zbrati 10.000 ton starega papirja
3. ozaveščati otroke, učence in dijake o pomembnosti varovanja okolja in narave,
4. spodbujati in razvijati čut za skupno dobro in sočloveka
5. mlade spodbuditi k aktivnem razmisleku, komu podariti polovico sredstev iz akcije in najboljšo idejo nagraditi s koncertom po lastni izbiri



6. z zbranimi sredstvi pomagati pomoči potrebnim v Sloveniji
7. z zbranimi sredstvi pomagati projektu v tujini
8. nagraditi vzgojnoizobraževalno ustanovo, ki bo zbrala največjo količino papirja

1. 2 Papir – širši kontekst

1.2.1 Zgodovina papirja

Papir je danes zaradi svojih lastnosti zelo privlačen in vsestransko uporabljen material. Kako je bilo nekoč? Pred iznajdbo papirja so različne kulture sveta uporabljale raznovrstne materiale za posredovanje pisnih informacij. Vlogo prenašalca iz časa v čas so prevzemali kamen, glina, les, kovina, papirus, pergament, blago, lubje, »papir« iz stržena riževih stebel.

Zbrali smo nekaj podatkov o zgodovini papirja:

Papirus

Čas: Vključujemo ga lahko v obdobje 3500 pred n. št. do leta 1000 po našem štetju.

Tehnolog: neznan.

Kraj: Egipt

Osnovna surovina: trstika papyrus (Cyperus papyrus).

Izdelava: trakove narežejo iz stržena, preložijo jih pravokotno, z ozirom na smer rasti vlaken. Preložene plasti tolčejo s tolkači, da, zvečajo iztok soka.

Lepilo in polnilo: sok iz plasti stržena

Glajenje površine: s kamnitimi likali

Pergament

Čas: od 263 pr. n. št. do 15 stoletja n. št.

Kraj: Pergamon (mesto v Mali Aziji) od koder se je razširil ob Sredozemlju, preko Italije v ostale pokrajine Evrope.

Osnovne surovine: ovčje, kozje, telečje in druge kože.

Izdelava: namakanje kož v pepelikinem lugu ali v apnenem mleku. Kože napete na okvir, očistijo vlaken, maščobnega tkiva, jih ostrgajo, suše in gladijo.

Papir iz rastlinskih vlaken



Čas: 180 let pr. n. št.

Tehnolog: neznan.

Kraj: Kitajska, dinastija Han

Osnovna surovina: rastlinska vlakna: trstika, bambus, slama žitaric

Izdelava: podobna izdelavi papirusa.

Papir iz ostankov svilenih krp

Čas: 105 let n. š.

Tehnolog: Cau Lin

Osnovne surovine:

ostanki svilenega snutka, ter razcefrani, obrezani ostanki svile, ki je pisalna osnova za pisanje s čopičem ter tušem.

Izdelava: namakanje vlaken omogoča boljšo cefranje in s tem manjša delce. Na bambusovih sitih zbirajo vlaknino, s stresanjem sita pospešijo odtekanje vode ter plastenje vlaken na situ. Rezultat takšnega tehnološkega postopka je bil papir, po izdelavi in po videzu podoben današnjemu.

Papir

Kitajski izdelovalci so 500 let dobro varovali skrivnost izdelave papirja. Leta 610 je informacija prvič prišla v Korejo in nato na Japonsko. Surovinska baza se je razširila. Nadomestijo jih z ličjem murvinih dreves, s konopljinimi vlakni, z riževo slamo. Poenostavil se je postopek izdelave. Okoli 751 leta so prinesli postopek izdelave v arabske dežele. Papirnice v Samarkandu so tehnologijo izboljšale. Vlaknom dodajajo polnila in lepila. (v glavnem škrobova). Bambusova sita zamenjajo z drobnimi kovinskimi siti. Ko zavzamejo Arabci del Španije, se način izdelave papirja prenese tudi na evropska tla.

Leta 1144 v papirnici v Xatini prvič meljejo na stopah tkaninsko kašo.

Mehanizirani postopek pomeni skrajšanje celotnega postopka.

- 1267 papirnica v Fabrijanu (Italija), 1338 papirnica La Pielle (Francija), 1388 papirnica Gleissmuler (Nemčija), 1585 Dartford (Anglija), 1665 takratna Rusija
- 1671 prvi mlin za mletje osnovne mase, imenovan Holandec (Nizozemska)
- 1774 beljenje barvnih krp s klorom (nemški kemik Scheler); s tem se znatno razširi surovinska baza.
- 1799 prvi papirni stroj – izumitelj Louis Robert (Francija) – ročni pogon – dolžina traku 15 m. Sušenje in rezanje je potekalo izven stroja.

- 1850 mehanski pogon stroja – močnejši pretok mase – povečana hitrost – 2000 kg papirja v 24 urah – širina traku: 1.5 m (Anglija)
- 1844 leta pričnejo z uporabo nove surovine – lesovine, kar pomeni znatno razširjanje surovinske baze (izumitelj F.G. Keller).
- 1874 nemški kemik Mitscherlich po kemičnem postopku izloči čisto celulozo iz rastlinskih vlaken.

20. stoletje

Pridobiva se iz naravno obnovljivih virov, se ga lahko reciklira in je biološko razgradljiv. Poraba papirja je v vseh ozirih narasla (od 1950 do 2000 kar za 6x), kar je deloma posledica razvoja tehnologije, ki je papir naredila uporaben za mnogo več namenov, kot je bilo prvotno predvideno. Papir igra zelo pomembno vlogo v vsakodnevnem življenju za komunikacijo in kulturne namene (grafični papirji), v medicini in socialni (higienski papirji) in pri zaščiti hrane in ostalih produktov (embalažni in ovojni papirji ter ostale izpeljanke). Vpeljano imamo avtomatizirano merjenje in mešanje surovin, avtomatsko izdelavo pri širini traku 8 m, 64 tekočih kilometrov traku na uro ...

Razvoj na slovenskem ozemlju:

Pri nas je poraba in potreba po papirju narasla v dobi Reformacije, v drugi polovici 16. stoletja. Iz Italije pripeljane količine papirja niso več zadostovale, zato je nastala prva domača delavnica papirja.

Leta 1579 jo je na Fužinah ob Ljubljani postavil Janž Kisl, ki je bil ugleden zaščitnik protestantske književnosti. V omenjeni delavnici je mojster Pankrac izdelal prvi list papirja pri nas.

- 1579 mlin za mletje papirne mas: Fužine pri Ljubljani.
- 1716 mlin za mletje papirne snovi - Žuženberg
- 1750 Sv. Duh pri Škofji Loki, Škofja Riža pri Radečah /Zidani most/
- 1767 Ajdovščina
- 1799 Francoz LOUIS Robert patentira iznajdbo parnega stroja.
- 1832 Lobnica pri Rušah
- 1832 Goričane
- 1843 papirnica na desnem bregu Ljubljanice – 24. junija prvi papir v vevški papirnici
- 1851 papirnica na levem bregu Ljubljanice – Vevče pri Ljubljani
- 1861 Medvode



1869 industrijski koncern (Terpinc, Zeschko) – Goričane, Medvode, Vevče

1871 gradnja tovarne papirja Sladki Vrh (Feuerloscher)

1.2.2 Poraba papirja

Papir je zaradi svojih lastnosti zelo privlačen in vsestransko uporabljen material. Pridobiva se iz naravno obnovljivih virov, se ga lahko reciklira in je biološko razgradljiv. Poraba papirja je v vseh ozirih narasla, kar je deloma posledica razvoja tehnologije, ki je papir naredila uporaben za mnogo več namenov, kot je bilo prvotno predvideno. Papir igra zelo pomembno vlogo v vsakodnevem življenju za komunikacijo in kulturne namene (grafični papirji), v medicini in socialni (higienski papirji) in pri zaščiti hrane in ostalih produktov (embalažni in ovojni papirji ter ostale izpeljanke).

Povprečna letna poraba papirja v Evropi znaša 220 kg na prebivalca, pri čemer je v Nemčiji največja z 254 kg na prebivalca. V Sloveniji je leta 2010 znašala 185 kg na prebivalca. Največji porabniki papirja so Američani z 288 kg letno na prebivalca, manj pa so doslej porabili papirja na Kitajskem s 55 kg na prebivalca letno. V povprečju porabi vsak delavec približno 50 strani papirja A4 na dan.

Tabela prikazuje porast porabe papirja v Sloveniji v obdobju od 2003 - 2010

leto	2003	2004	2006	2010
kg	131	141	155	cca. 185

(vir: [ZPPPI](#)¹, Bogataj 2007)

Zdrava pamet nam narekuje, da ne smemo porabiti več papirja kot je potrebno in da se ga reciklira kadarkoli je to možno. Ekologija igra pomembno vlogo v trgovini na drobno. Veletrgovci od papirnic zahtevajo ISO 14001, EMAS, FSC² in certifikate, ki dokazujejo, da je bil papir proizveden brez uporabe elementarnega klora (ECF) ali popolnoma brez klora (TCF). ISO 14001 je standard, ki nadzira ekološki nivo proizvodnje.

¹ Združenje za papirno in papirno predelovalno industrijo (GZS)

² FSC – Chain of Custody nadzoruje, če les prihaja iz ekološko (trajnostno - odgovorno) upravljanih gozdov. V praksi so skoraj vsi gozdovi, iz katerih izhaja les za proizvodnjo papirja, odgovorno upravljeni in se ne posega v noben deviški ali prvobitni gozd.



1.2.3 Slovenska papirna industrija

Ko govorimo o slovenski papirni industriji, govorimo o 107 podjetjih, od tega 7 papirnic – velika podjetja, ostalo so podjetja papirno predelovalne industrije (embalaža, vrečke, kuverte in ostalo) – to pa so praviloma mikro in majhna podjetja ki proizvedejo 0,7% evropske proizvodnje papirja. Proizvodnja papirja v Sloveniji je zelo raznolika (od toaletnega papirja do banknotnih papirjav) ter precej integrirana tudi v tuje papirne verige.

Letna proizvodnja slovenske papirne in papirno predelovalne industrije znaša okoli 950.000 ton, od tega je 700.000 ton papirja oz. 0,7 % evropske (papir, karton, lepenka in higienski papir), **dobrih 200.000 ton pa predstavljajo papirno predelovalni izdelki.**

Večino odpadnega papirja slovenska podjetja uvažajo, kupujejo ga pri zbiralcih odpadnega papirja. **Papirnice so l. 2010 porabile okoli 400.000 ton odpadnega papirja, v Sloveniji se letno zbere okoli 168.000 ton. Poraba papirja v Sloveniji je okoli 365.000 ton letno ali okoli 185 kg na prebivalca.**

Papirna industrija v Sloveniji se trenutno sooča z rekordno podražitvijo surovin, zato zmanjšuje število delovne sile (l. 2010 = 5.000, l. 2006 = 7.700). Cene so se začele dvigovati lani (2010) in že dosegle rekordne vrednosti. Posamezni materiali, celuloza in odpadni papir, so se podražili tudi že za več kot 100 odstotkov. Podjetja papirne industrije izvozijo 85 %, podjetja papirnopredelovalne industrije pa blizu polovice svoje proizvodnje. Sedem slovenskih papirnic zaradi razmer na trgu trenutno posluje z izgubo, konkurenčnost panoge se poslabšuje. Podjetja se zaradi krize prestrukturirajo in optimizirajo proizvodnjo in se povezujejo med seboj v večje sisteme. Največje po številu zaposlenih je podjetje Paloma, veliko podjetje je tudi Vipap Videm Krško, ki je v češki lasti, podjetji Količevo Karton in Papirnica Vevče sta v avstrijski lasti, papirnici Radeče Papir in Goričane sta v slovenski lasti.

V Sloveniji delujejo naslednje papirnice z IPPC dovoljenji³: Goričane d. o. o. , Paloma Tovarna lepenke Prevalje, Lepenka d. D, Količevo Karton d. o. O., Radeče Papir d. o. o., Paloma Sladkogorska d.d., Vipap Videm Krško d.d., Papirnica Vevče d.o.o.

³ **Direktiva IPPC:** Evropska direktiva 96/61 za celovito preprečevanje onesnaženja in njegov nadzor je del evropskega pravnega reda, ki ga je morala Slovenija prevzeti do leta 2002. Direktiva IPPC temelji na načelu zmanjšati in kolikor mogoče odstraniti industrijsko onesnaževanje na osnovi uporabe najboljših dostopnih tehnik - BAT. Direktiva IPPC loči 5 + 1 industrijskih sektorjev: energetika, predelava kovin, rudarstvo, kemični obrati, ravnanje z odpadki in druge dejavnosti. (Mednarodni center za trajnostni razvoj, Ljubljana 2000)



Lansko leto so se slovenski papirničarji pridružili organizaciji [CEPI](#)⁴, ki združuje približno 760 podjetij, ki proizvajajo celulozo, papir in karton iz vse Evrope, od malih in srednje velikih podjetij do multinacionalk, skupno približno 1200 obratov. Njihova proizvodnja papirja, celuloze in kartona predstavlja 26 % svetovne proizvodnje.

(vir: ZPPPI, 2010)

1.2.4 Uredba o zelenih javnih naročilih (UZeJN)

Tudi Slovenija je v začetku leta 2010 dočkala predlog Uredbe o zelenih javnih naročilih (UZeJN). Uredba naj bi uvedla okoljske vidike v postopke javnega naročanja, kar pomeni, da imajo nabavljeni izdelki manjši vpliv na okolje in enake ali boljše funkcionalnosti kot konvencionalni. Dolgoročen cilj te uredbe je preoblikovanje ponudbe na trgu z okolju prijaznejšimi izdelki. Med prvimi izdelki na listi, ki jih ta uredba ureja, je tudi papir, natančneje grafični in kopirni papir, za katerega je razpisana posebna priloga z merili za izbor. Med merili so poudarjeni deleži recikliranih vlaken, zagotovljeni zakoniti in/ali trajnostni viri vlaknin za proizvodnjo papirja, proizvodnja brez dodanega klora, zagotovljena sledljivost v procesu itd.. Združenje za papirno in papirno predelovalno industrijo je že predlagalo razširitev skupine izdelkov, za katere uredba velja, in sicer na druge papirje in izdelke iz papirja: higienski izdelki, papirji za tiskovine, kuverte, papirji v rabi v gostinske namene itd. (vir: revija Papir (ZPPPI), maj 2010).

1.3 Recikliranje papirja

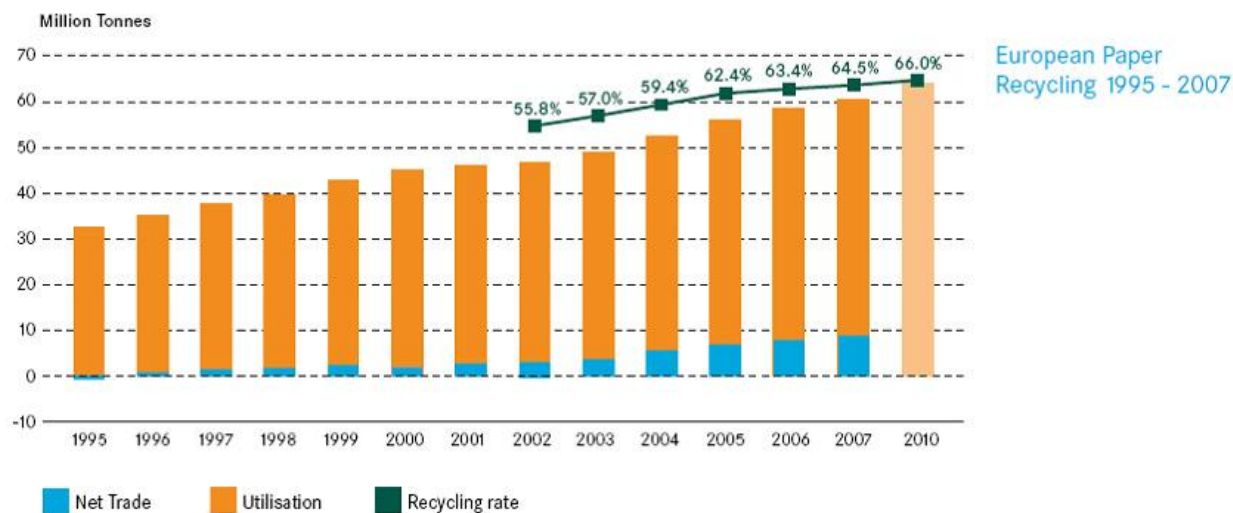
Vsi se zavedamo, da – enako kot ostale naravne vire – papirja nikoli ne smemo porabljati malomarno in potratno. Zdrava pamet nam narekuje, da ne smemo porabiti več papirja, kot je potrebno in da se ga reciklira, kadarkoli je to možno. Zdravo pamet potrjuje priporočilo Federal Environmental Agency iz leta 2000, ki potrjuje večjo okoljsko primernost proizvodnje papirja iz recikliranih papirnih vlaken od proizvodnje iz primarnih vlaken.

Evropa je sicer velika porabnica papirja, vendar po podatkih organizacije CEPI je po recikliranju papirja svetovni prvak, saj kar 66 % papirja v uporabi ponovno zberemo za reciklažo. To je kar veliko glede na to, da se 19 % teh proizvodov ne da ponovno reciklirati (sanitarni papir, knjige, arhivi ...). Konkretno to pomeni, da je **90 % časopisov in kartonskih škatel narejenih iz recikliranega papirja.**

⁴ Conferation of European Paper Industries, CEPI



V spodnji tabeli je kronološki prikaz stopnje recikliranja papirja v Evropi (vir: CEPI)



1.3.1 Zakaj sploh reciklirati papir?

Papir je treba reciklirati, ker s tem ohranjamo gozdove, varčujemo z energijo in zmanjšujemo izpuste toplogrednih plinov v ozračje. Recikliran papir je do okolja dokazano bolj prijazen kot nov papir (vir: CEPI). Pri recikliranju se porabi manj surovin (lesa in vode), energije, manj oziroma skoraj nič kemikalij, bistveno pa se zmanjšajo izpusti CO₂ v ozračje. Prevoz in priprava surovin, kot je les za izdelavo papirja, bolj obremenjujeta okolje, zlasti odpadne vode so bolj onesnažene kot tiste, ki nastanejo med procesom reciklaže. Uporaba recikliranega papirja je zato vedno bolj priporočljiva kot pa izdelava novega. Po ugotovitvah nemške raziskave (IFEU, 2006) prav tako ni zaznavnih razlik med recikliranim in proizvodnim papirjem ne po kakovosti in ne po barvi.

Glavna značilnost reciklaže kot načina proizvodnje je ta, da obnovi vlakno, ki je bilo pridobljeno iz naravnih virov in že uporabljeno. Recikliranje papirja je lažja industrijska dejavnost v primerjavi s proizvodnjo papirja, kjer je treba želeno surovino pridobiti iz vira, ki se nahaja v naravi. Pri recikliranju papirja tako odpadejo vse tiste začetne faze pridobivanja in izločevanja in z njimi povezane poraba energije in emisije, ki so tipične za proizvodnjo novega papirja. Z recikliranjem se izognemo tudi porabi energije in izpustom emisij, ki so povezane z ravnanjem z odpadnim materialom iz proizvodnje, saj je odpadkov manj in so bistveno manj škodljivi.

Dnevno se lahko v srednje veliki papirnici predela tudi do 500 ton starega papirja. Proces reciklaže papirja je sledeč:



- V napravi, ki se ji reče »razpuščevalnik«, star papir zmešajo z vodo, da nastane gosta kašasta suspenzija.
- S pomočjo vibracijskih sit se suspenzijo očisti.
- Med postopkom »flotacije« se izloči delce tiskarske barve. To se naredi tako, da se v suspenzijo vpihuje zrak. Ko se zrak v obliki mehurčkov dviguje na površje, se nanj lepi tiskarska barva.
- Zadnje čiščenje suspenzije pred izdelavo novega papirja se opravi s posebnimi siti.
- Očiščeno suspenzijo se zgosti in se ji doda celulozo, lesovino in nekaj kemijskih spojin. Suspenzijo se nanese na posebne valje, ki jo oblikujejo v maso in jo stisnejo, iz nje izcedijo vodo in jo posušijo.
- Na koncu se papir premaže s posebno snovjo in ga razreže na ustrezne formate.

1.3.2 Koristi recikliranja in prihranki

Papir po podatkih Statističnega urada RS predstavlja kar 1/5 gospodinjskih odpadkov. Iz starega papirja se lahko z reciklažo proizvaja nov papir in s tem ohranja gozdove, energijo, vodo, hkrati pa so emisije CO₂ manjše v primerjavi s proizvodnjo papirja iz svežih vlaken. V EU recikliramo kar 64,6 % vsega papirja, največji delež recikliranega papirja ima Nemčija – 68 % . Šestnajst odstotkov papirja ni možno ponovno uporabiti in/ali reciklirati.

- za proizvodnjo 1 tone recikliranega papirja porabimo 64 % manj energije, 50 % manj vode in za 74 % znižamo emisije nevarnih snovi v zrak v primerjavi s proizvodnjo tone papirja iz lesa.
- če recikliramo 1 kg papirja, lahko prihranimo do 900 g CO₂ emisij, 40 litrov čiste vode.
- Trije listje recikliranega papirja privarčujejo toliko energije, da bi se z njenim ekvivalentom dalo segreti 1 liter vode iz 20 na 100°C.
- šest listov recikliranega papirja prihrani 1 cel liter vode.
- tisoč listov ali dva zavitka recikliranega papirja privarčuje toliko energije, da bi z njenim ekvivalentom lahko poganjali 70 računalnikov skozi celotni delavni čas enega dne.
- proizvodnja 250 listov papirja privarčuje toliko energije v primerjavi s proizvodnjo svežega papirja, da lahko poganjate z njo 11W sijalko 50h.
- za proizvodnjo 1 tone papirja potrebujemo 3 tone lesa.

(vir: CEPI, Papiernetz)

Gozdovi pokrivajo 3,9 milijard hektarjev ali 26 % kopnega na planetu. Krčenje gozdov se je dramatično povečalo tekom 20. stoletja. Danes se negativne posledice kažejo pri izgubi biotske raznovrstnosti in vpliva na podnebne spremembe (krčenje gozdov in posledično »uhajanje« ogljika naj bi bila odgovorna za 20-25 % vseh emisij toplogrednih plinov).



Za primerjavo - pri proizvodnji 200 kg papirja, kar je približno toliko, kolikor prebivalec Slovenije porabi na leto - se sprosti 160 kg CO₂. Toliko ogljikovega dioksida proizvede tudi družinski avto na razdalji 1000 kilometrov.

1.3.3 Nemčija – primer dobre prakse

V Nemčiji je po podatkih njihovega Združenja za papirno in papirno predelovalno industrijo letna poraba papirja na prebivalca najvišja v EU – 250 kg. Po porabi papirja na prebivalca se Nemčija uvršča na sam svetovni vrh, po letu 1950 se je tam povečala za dvanajstkrat, trend pa še vedno raste.

Naslednji izračuni temeljijo na izračunih, ki jih je opravil Inštitut za energetiko in raziskave v okolju Heidelberg GmbH, študija »Okoljska Primerjava pisarniški papir«:

- količina porabljenega papirja v pisarnah in kopirnicah v zveznih državah Nemčije znaša 800.000 ton na letni ravni.
- če bi te papirje zlagali v višino bi dobili stolp, ki bi bil visok 16.000 km ali pa se skoraj dvakrat povzpeli na Mount Everest.
- če bi vse kopirnice v Nemčiji uporabljale reciklirani papir, bi prihranili v enem letu za Ptujsko jezero vode.
- vsak prebivalec Nemčije porabi toliko papirja na dan, da bi lahko iz te količine natisnili eno knjigo o Martinu Krpanu.
- če bi v Nemčiji natisnili vsem cca. 9 milijonom šolarjem spričevalo na recikliran papir, bi to pomenilo, da bi lahko s privarčevano energijo profesorjem stregli celo šolsko leto toplo kavico v zbornicah.

Država se je visoke porabe lotila preiščeno in večina zveznih dežele se pridružuje iniciativi IPR (Initiative Pro-recycling). Tako na primer mesto Bonn, ki mesečno porabi 25 milijonov listov pisarniškega papirja, s prehodom na reciklirani papir vsak mesec v primerjavi z uporabo primarnih celuloznih vlaken prihrani okoli 4 milijone litrov vode, 1000 kWh energije in 220 kg izpustov CO₂.

Na portalu iniciative Papiernetz.de je na trajnostnem kalkulatorju možno izračunati tudi prihranke energije, vode, lesa ter CO₂ emisij:





1. 4 Ločeno zbiranje odpadnega papirja

Slovenija je z vstopom v EU svojo okoljsko zakonodajo postopoma uskladila z evropsko, ki določa naslednjo hierarhijo pri ravnanju z odpadki:

1. Preprečevanje nastajanja odpadkov
2. Priprava odpadkov za ponovno uporabo (ločeno zbiranje, sortiranje)
3. Recikliranje
4. Druga predelava (npr. energetska)
5. Odstranjevanje odpadkov

Predelava in reciklaža ima torej neizpodbitno prednost pred odstranjevanjem oz. odlaganjem. Ključno je, da ljudje odpadke razumemo kot surovine. Če želimo odpadke uporabiti kot surovino, jih moramo ustrezno ločeno zbrati. Slovenija ima urejeno ločeno zbiranje odpadkov že nekaj let, sistem pa je lokalno pogojen, saj so ga razvijale posamezne komunalne in javne gospodarske službe.

Ozaveščanje o pomenu recikliranja se je v Sloveniji začelo prav pri papirju in ločevanju le tega za predelavo. Prav po zaslugi akcij zbiranja papirja je postalo samoumevno, da papir, papirno embalažo in karton zdaj večinoma pri nas zbiramo ločeno.

V zabojnik za (star) papir SODIJO:

- časopisi, revije, knjige
- prospekti, katalogi, zvezki



- pisma, pisemski in ovojni papir
- papirnate vrečke, kartonske škatle in embalaža prehrambenih izdelkov
- kartonska embalaža za pralne praške in razne aparate
- valovita lepenka

Večje kartonske in papirnate škatle je potrebno zgibati.

V zabojnik za (star) papir NE SODIJO:

- embalaža za globoko zamrzovanje
- papirji, prevlečeni s folijo ali kombinacijo kovin (tetrapak)
- papirni krožniki in skodelice
- vezni karton
- kopirni in voščeni papir
- celofan, staniol in plastika
- zidne tapete, vreče za cement ali krmo
- lepilni trakovi
- embalaža za pijače
- higienski papir

(vir: www.prodnik.si) – pozor: nekje spadajo robčki in papirnate brisačke v zabojnik za biloške odpadke; to je odvisno od predpisov lokalne službe za odvoz odpadkov.

1. 5 Akcije zbiranja starega papirja v Sloveniji

Ob odgovornem ravnanju z odpadki se pogosto zastavi vprašanje, kje odložiti ločeno zbrane odpadke. Te lahko prinesemo na zbirno mesto, prevzemno mesto, v zbiralnico, zbirni center, lahko pa njihov odvoz zagotovimo tudi s sodelovanjem v zbiralni akciji.

Papir predstavlja petino hišnih odpadkov. Tradicija ločenega zbiranja papirja je pri nas, predvsem po zaslugi mladih, že utečena. Posebno živa je bila v devetdesetih letih, nakar je počasi zamirala, zlasti zaradi upada odkupne cene starega papirja. Poleg tega pa so morale šole in drugi zbiratelji starega papirja plačati za odvoz v obrat za predelavo. Od tega tako učenci niso imeli nič, s čimer je počasi zamiralo tudi navdušenje.

Za zgled nam je lahko akcija zbiranja starega papirja, ki jih je izvajala [Ustanova - fundacija za pomoč otrokom](#). Ti so akcijo zelo uspešno izvedli dvakrat. Letos se nam v projektu **Star papir za novo upanje** pridružujejo kot podporniki.



2. Humanitarna izhodišča projekta

Gospodarstvo je človeka doslej usmerjalo v to, da si je na vrh lestvice vrednot vedno bolj postavljalo materialne dobrine in hkrati pozabljal odnos do okolja. Z razvojem industrije v 18., 19. In 20. stoletju se je utrdilo prepričanje, da je človek gospodar narave in da z njo počne, kar hoče z namenom zadovoljitve njegovih materialnih teženj. Človek je razumel, da mu je narava dana v izkoriščanje, pri tem pa ni imel nobene mere. Posledice so vidne v okolju in posredno tudi v stanju družbe danes. Če bomo še naprej živeli s tempom, kot ga imamo zdaj, bi potrebovali 4 planete, kot je Zemlja. Rast svetovnega prebivalstva in hitra rast gospodarstva vse močnejše pritiskata na naravne vire. Svetovno gospodarstvo se je v 20. Stoletju povečalo za 17krat, delež ljudi, ki živijo v revščini pa ne – petina svetovnega prebivalstva dnevno živi z manj kot 1 dolarjem, 1,2 milijardi nimata dostopa do pitne vode, 1,6 milijarde ljudi je nepismenih. Po ocenah WHO ([World Health Organization](#)) je na svetu lačnih 1,2 milijardi ljudi, 2 milijardi z obroki prejemata premalo vitaminov in mineralov, hkrati pa je predebelih 1,2 milijarde ljudi v razvitih državah. Vsak dan zaradi neprimerne kakovosti pitne vode umre od 14.000 – 30.000 ljudi (to je več kot v razvpitem napadu na WTC-jeve dvojčke v New Yorku leta 2001). Bogastvo je izrazito nesorazmerno porazdeljeno, prepad med revnimi in bogatimi se pogloblja in ogroža varnost ter svetovni mir: 225 najbogatejših ljudi na svetu ima v lasti preko 1.000 milijard USD, kar ustreza letnim dohodkom celotne revnejše polovice človeštva. (Vir: Zeleni planet, 2009).

Slovenija do leta 2008 ni bila v skupini držav, kjer so razlike med prihodki najbogatejših in najrevnejših zelo velike, z letom 2010 pa se je to spremenilo, saj najvišja razlika znaša lahko tudi do 37:1. Revščina tudi v Sloveniji pridobiva nove obraze in se počasi poraja tudi med zaposlenimi, ki kljub dohodkom ne morejo preživeti sebe in družine.

Eden največjih civilizacijskih, razvojnih, okoljskih in kulturoloških ciljev je torej: kako zagotoviti za človeka vredno blagostanje za vse prebivalce planeta ob hkratnem trajnem ohranjanju bioloških in drugih pogojev življenja za prihodnje generacije človeške vrste in drugih vrst? (Vir: Zeleni planet, 2009).

Smiselno je torej, da bogastvo prerazporedimo. Z akcijo »**Star papir za novo upanje**« ima slovenska mladina priložnost, da pripomore k temu – predvsem pa bo taka gesta s strani mladih in odgovornih ljudi opomin tistim, ki lahko in bi morali prispevati še veliko več.

2.1 Nagradni natečaj

Sredstva, ki se bodo zbrala v akciji, bodo razdeljena v dva sklada – iz prvega sklada bodo namenjena za projekt v Sloveniji (50 %), iz drugega sklada pa se bo financirala gradnja šole v



državi Malavi v Afriki (50 %). Odločitev, komu ponuditi pomoč v Sloveniji, se prepusti sodelujoči mladini iz šol, vrtcev in srednjih šol.

V okviru natečaja bodo otroci, učenci in dijaki posredovali svoje ideje in predloge društvu Ekologi brez meja. Komisija, ki jo sestavljajo Petra Matos, predsednica društva Ekologi brez meja, Kristijan Mlinar, član uprave podjetja Dinos, in dr. Manca Košir, publicistka, novinarka in sociologinja, bo izbrala predlog, ki bo finančno podprt. Rezultati bodo objavljeni 15. maja na spletni strani društva, zmagovalec pa bo obveščen tudi po telefonu in e-pošti.

Sodelovanje pri akciji zbiranja je predpogoj za udeležbo na nagradnem natečaju.

Prijave na natečaj bodo od 18. Februarja do 18. Marca možne preko spletne prijavnice za podjetja in šole, ki je na voljo na spletni strani društva Ekologi brez meja.

Izobraževalna ustanova, ki bo dala najboljšo idejo, bo nagrajena s koncertom po izbiri zmagovalca v mesecu juniju oz. po dogovoru.

2. 2 Projekt gradnje izobraževalnega središča v Afriki

Gradnja izobraževalnega centra v Malaviju je projekt kulturno izobraževalnega društva ELA (education; literacy; art). Cilj projekta je identificirati otroke s posebnimi potrebami, ki zaradi slabih zmožnosti za delo z njimi v osnovni šoli že zgodaj izpadejo iz osnovnošolskega izobraževanja. To so otroci, ki imajo težave s koncentracijo, disleksiki, hiperaktivni otroci, otroci z učnimi težavami, znižanimi sposobnostmi, slabovidni, naglušni.

Projekt vodita predsednica Društva ELA **Bernarda Nemec** in članica **Jana Dular**.

Spletna stran: www.drustvoela.wordpress.com

2.2.1 Gradnja izobraževalnega centra

Malavi je majhna centralno Afriška država, ki jo prebivalci radi poimenujejo »vroče srce Afrike«. Kljub rajsko modrem jezeru in peščenim plažam, ki privlačijo predvsem angleške turiste, je ta država ena izmed revnejših na afriškem kontinentu. Nizek standard države pa se najbolj pozna na ruralnih področjih, kamor tudi usmerjamo naš projekt.

Malavi ima organizirano mrežo javnih osnovnih šol, vendar zanjo, kot ni neobičajno v državah tretjega sveta, namenja premalo sredstev. Ta se s svetovno krizo, ki jo močno čuti tudi Afrika, še krčijo. Rezultat tega je pogosto odpuščanje učiteljev, za katere država nima sredstev. Tako najdemo v posameznem razredu osnovne šole tudi do 100 učencev na enega učitelja. Tudi z najboljšimi metodami in trdim delom je le težko kvalitetno poučevati tako velike razrede. Še



posebej pa nas zanima bolj rizičen del osnovnošolske populacije, ki v takšnih pogojih šolanja skoraj zagotovo izpade v boju za boljše življenje. To so otroci s posebnimi potrebami.

V nadaljevanju je predstavljen okvir načrtovanega projekta v Malaviju, katerega izvedbo se načrtuje na severnem področju Malavija, **v okrožju Nkhata Bay, Kande in Mwaya.**

2.2.2 Kratkoročni cilji projekta

- Z Elinim projektom želijo **identificirati otroke v osnovni šoli, ki imajo posebne potrebe** in zaradi slabih zmožnosti za delo z njimi v osnovni šoli že zgodaj izpadejo iz osnovnošolskega izobraževanja. To so otroci, ki imajo težave s koncentracijo, disleksiki, hiperaktivni otroci, otroci z učnimi težavami, znižanimi sposobnostmi, slabovidni, naglušni, ...
- **Uvajanje metod dela z otroki s posebnimi potrebami:** S pomočjo slovenskih specialnih pedagogov bodo razvijali metode dela s temi otroci v obliki dodatne pomoči, ustreznih materialov, ki jih bodo prilagodili njihovi kulturi (material in vsebina, ki sta ustrezna za otroke na določenem področju razvojnega primanjkljaja).
- **Izobraževanje učiteljev in prostovoljcev za delo z otroki s posebnimi potrebami:** Da bi imelo njihovo delo dolgoročni učinek, je potrebno zagotoviti, da bi lahko otroke s posebnimi potrebami identificirali preko enostavnih inštrumentov in jim zagotovili dodatno pomoč, ki jo potrebujejo v vsakem šolskem letu. Ker je učiteljev javnih šol premalo, je nujno vključiti v projekt mednarodne prostovoljce, ki nudijo podporo učiteljem.
- **Izobraževanje staršev otrok:** Zaradi nepoznavanja problematike posebnih potreb in neizobraženosti, starši tem otrokom ne morejo nuditi pomoči. Otroci tako ne končajo osnovne šole ker »niso dovolj bistri«, kar pa zmanjša njihove zmožnosti zaposlitve in samostojnosti.

2.2.3 Dolgoročnejši cilji

- **Postavitev kulturno izobraževalnega centra:** s postavitvijo centra želijo na področje prinesiti delček infrastrukture, ki bi jim bil v pomoč pri izvajanju različnih izobraževalnih

projektov in podporo kulturnim dejavnostim. Kakšne dejavnosti bi torej podpirali z odprtjem centra?

- **Izobraževanje za uporabo osnovnih računalniških orodij (Microsoft Office) in interneta:** zaradi majhne dostopnosti računalniške tehnologije in povezave z internetom je večina ljudi še vedno računalniško nepismenih. Pridobitev teh znanj bi jim omogočala predvsem konkurenčnost na trgu delovne sile in s tem dolgoročno izboljšanje življenjskega standarda njihovih družin.
- **Tečaji angleščine:** Angleščina je sicer uradni jezik v Malaviju, vendar pa ga mnogo prebivalcev ne obvlada, saj je znanje tega jezika prav tako vezano na dostopnost kvalitetnega izobraževanja, ki je na teh ruralnih področjih problematično.
- **Tečaji opismenjevanja:** Še vedno je kar nekaj podeželskega prebivalstva, predvsem starejših žensk, nepismenih. Ena od vlog centra je tudi načrtovanje in izvajanje delavnic za opismenjevanje. Slednje se bodo izvajale tudi v samih vaseh.
- **Dnevni center za otroke in mladostnike,** torej prostor, kjer bi otroci lahko preživeli čas po šoli ali ob sobotah in dobili pomoč pri domači nalogi in učenju, nekatere šolske potrebščine in pripomočke, bili deležni likovnih delavnic in podobno.
- **Prostor za razvoj in podporo lokalni umetnosti in kulturi** ter podobnih dejavnosti, ki sodijo na področje izobraževanja in podpiranja kulture.

2.2.4 Časovni okvir

- **september 2011 do december 2011:**
 - prva faza izvajanja projekta: načrtovanje dela v osnovnih šolah z učitelji, ravnatelji ter strokovnim vodstvom nevladnih organizacij že prisotnih na področju (www.rippleafrica.org) in začetek dela z otroki in učitelji.
 - Najem zemljišča za gradnjo centra in načrtovanje gradnje centra (čiščenje zemlje, načrt poslopja, registracija organizacije, ...)
- **januar 2012:**



- Delna evalvacija projekta po koncu prvega šolskega obdobja ter morebitne spremembe v načrtu dela za prihodnje šolsko obdobje.
- Začetek gradnje centra
- **april – maj 2012**
 - Predvideno odprtje centra in začetek dejavnosti vezane na infrastrukturo centra
- **julij 2012** – evalvacija projekta in načrti za prihodnje šolsko leto

2.2.5 Finančni okvir

- Aktivnosti za delo z otroki s posebnimi potrebami:
 - Materiali za otroke (pisarniški potrošni material , izdelava fotografij in njihovo plastificiranje , mape za individualiziran program, ...)
 - Delavnice z učitelji (material, hrana za učitelje, občasen prevoz)
 - Delo s starši (obiski na domu, predavanja za starše, hrana za starše kadar obišejo center ipd)

Ocena za celoletno delo s šolami: 5000 EUR

- Center - dolgoročen najem zemlje in izgradnja centra (prostori, WC-ji, vodovodna napeljava,...) napeljava elektrike (alternativa: sončni kolektorji ali bencinski generator), internetna povezava: **ocena: 7000 EUR**
- Letno vzdrževanje infrastrukture centra: **ocena 3000 EUR.**

3. Partnerji projekta

3.1 Društvo Ekologi brez meja

Društvo Ekologi brez meja združuje entuziastične aktiviste s področja varstva okolja. Je neprofitno združenje, ki si prizadeva izboljšati stanje okolja s poudarkom na področju ravnanja z odpadki. To dosega s spodbujanjem sodelovanja ter aktivacije posameznikov in organizacij v njihovem lokalnem okolju.

Spletna stran: www.ekologibrezmeja.si

3.2 Podjetje Dinos

Podjetje Dinos d.d. z več kot 60 letno tradicijo se ukvarja z zbiranjem in predelavo tako kovinskih kot nekovinskih ostankov in odpadkov. S svojim ekološko usmerjenim in družbeno odgovornim delovanjem pomaga ohranjati naravo v Sloveniji in širši evropski regiji. Vizija podjetja je postati najvplivnejše in donosno, ekološko usmerjeno podjetje v Sloveniji, ki svojim partnerjem zagotavlja celovito storitev ravnanja z odpadki.

Spletna stran: www.dinos.si

3.3 Kulturno-izobraževalno društvo Ela

Glavne dejavnosti društva Ela so izobraževanje, opismenjevanje in razvijanje kreativnosti s pomočjo umetnosti. S svojim znanjem, izkušnjami, voljo in energijo želi utirati pot k izboljšanju pogojev izobraževanja in dostopa do izobrazbe ta, kjer ta ni samo po sebi umevna. Izbralo si je kontinent barv, sonca, glasbe, hrupa, otrok, ... Afriko.

Gradnja kulturno izobraževalnega središča v Malaviju je Elin projekt, s katerim želi identificirati otroke v osnovni šoli, ki imajo posebne potrebe vendar zaradi slabih zmožnosti za delo v z njim v osnovni šoli že zgodaj izpadejo iz osnovnošolskega izobraževanja. To so otroci, ki imajo težave s koncentracijo, disleksiki, hiperaktivni otroci, otroci z učnimi težavami, znižanimi sposobnostmi, slabovidni, naglušni.

Projekt vodita predsednica Društva ELA **Bernarda Nemec** in članica **Jana Dular**.

Spletna stran: www.drustvoela.wordpress.com



Projekt zaenkrat podpirajo tudi **Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo in Ustanova - fundacija za pomoč otrokom.**

